

**BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS**

8 september 2026

WETSVOORSTEL

**tot wijziging
van het koninklijk besluit van 23 mei 2001
tot instelling van een algemeen reglement
betreffende de inkomensgarantie
voor ouderen voor wat betreft
de vrijstelling van verleefd kapitaal
in het bestaansmiddelenonderzoek
naar de inkomensgarantie voor ouderen en
de toegang tot het Centraal Aanspreekpunt**

(ingediend door mevrouw Nahima Lanjri)

**CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE**

8 septembre 2026

PROPOSITION DE LOI

**modifiant
l'arrêté royal du 23 mai 2001
portant règlement général
en matière de garantie de revenus
aux personnes âgées en ce qui concerne
la non-prise en compte du capital dépensé
dans l'examen des ressources relatif
à la garantie de revenus aux personnes âgées
et l'accès au point de contact central**

(déposée par Mme Nahima Lanjri)

SAMENVATTING

Dit wetsvoorstel wil voorkomen dat ouderen die hun spaargeld normaal hebben opgebruikt voor levensonderhoud, bij een herziening van hun inkomensgarantie voor ouderen (IGO) worden gestraft alsof zij hun vermogen vrijwillig hebben weggeschonken. Het bepaalt daarom dat normaal verleefd kapitaal niet langer als een afstand van kapitaal wordt aangerekend en legt de bewijslast bij de Federale Pensioendienst om misbruik aan te tonen.

RÉSUMÉ

Cette proposition de loi vise à empêcher que les personnes âgées qui ont épuisé normalement leur épargne pour faire face au coût de la vie ne soient sanctionnées lors d'une révision de leur garantie de revenus aux personnes âgées (GRAPA) comme si elles avaient volontairement cédé leur patrimoine à titre gratuit. C'est pourquoi elle prévoit que le capital normalement dépensé ne sera plus pris en compte en tant que cession de capital et que la charge de la preuve de l'abus incombera au Service fédéral des Pensions.

N-VA	: Nieuw-Vlaamse Alliantie
VB	: Vlaams Belang
MR	: Mouvement Réformateur
PS	: Parti Socialiste
PVDA-PTB	: Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Les Engagés	: Les Engagés
Vooruit	: Vooruit
cd&v	: Christen-Democratisch en Vlaams
Ecolo-Groen	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
Anders.	: Anders.
DéFI	: Démocrate Fédéraliste Indépendant
ONAFH/INDÉP	: Onafhankelijk-Indépendant

Afkorting bij de nummering van de publicaties:		Abréviations dans la numérotation des publications:	
DOC 56 0000/000	Parlementair document van de 56 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 56 0000/000	Document de la 56 ^e législature, suivi du numéro de base et numéro de suivi
QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA	Questions et Réponses écrites
CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag	CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral
CRABV	Beknopt Verslag	CRABV	Compte Rendu Analytique
CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaalde beknopt verslag van de toezpraken (met de bijlagen)	CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN	Plenum	PLEN	Séance plénière
COM	Commissievergadering	COM	Réunion de commission
MOT	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)	MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Algemeen

Met de wet van 22 maart 2001 werd de inkomensgarantie voor ouderen (hierna: IGO) ingevoerd.¹ De IGO verving het gewaarborgd inkomen voor bejaarden, dat werd toegekend op basis van de wet van 1 april 1969 tot instelling van een gewaarborgd inkomen voor bejaarden.

De IGO heeft tot doel bescherming te bieden tegen armoede bij ouderen.² Daartoe wordt een financiële hulp toegekend aan ouderen die niet over voldoende bestaansmiddelen beschikken. De IGO vormt vandaag een belangrijk en efficiënt middel in de strijd tegen armoede onder ouderen.³ Uit EU-SILC-onderzoek blijkt dat ouderen met een inkomen onder de IGO-drempel financiële steun nodig hebben.⁴

De IGO verzekert, als vorm van sociale bijstand, een minimuminkomen aan personen die de wettelijke pensioenleeftijd hebben bereikt en die niet over voldoende bestaansmiddelen beschikken. Het is een residuair stelsel binnen de sociale zekerheid. Het moet de aanvrager toelaten een menswaardig bestaan te leiden.⁵ Niet zelden wordt een beperkt pensioen aangevuld met de IGO en het aanspreken van de spaarmiddelen om maandelijks alle kosten te kunnen dragen.

De IGO kan worden aangevraagd maar wordt in bepaalde gevallen ook ambtshalve onderzocht, met name tegen het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd. De IGO-ontvanger beschikt over de mogelijkheid een nieuwe aanvraag in te dienen wanneer zich volgens hem wijzigingen voordoen die de verhoging van de inkomensgarantie zouden kunnen rechtvaardigen.⁶

¹ Wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 29 maart 2001.

² Wetsontwerp tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen, *Parl. St. Senaat*, 2000-2001, nr. 2-636/3, p. 3 e.v.

³ Ombudsdienst Pensioenen, Jaarverslag 2015, p. 34-35.

⁴ J. Schols, H. Peeters en S. Laenen, *Non-take-up de la garantie de revenus aux personnes âgées: une étude qualitative sur les visions et les expériences du personnel concerné par l'octroi et/ou la politique relative à la prestation*, RBSS 2017/4, p. 552.

⁵ Art. 23 Grondwet.

⁶ Art. 5, IGO-wet.

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Généralités

La garantie de revenus aux personnes âgées (ci-après: GRAPA) a été instaurée par la loi du 22 mars 2001.¹ La GRAPA a ainsi succédé au revenu garanti aux personnes âgées, qui était octroyé sur la base de la loi du 1er avril 1969 instituant un revenu garanti aux personnes âgées.

La GRAPA vise à offrir aux personnes âgées une protection contre la pauvreté.² À cette fin, elle accorde une aide financière à celles d'entre elles qui ne disposent pas de ressources suffisantes. Aujourd'hui, la GRAPA constitue un instrument important et efficace dans la lutte contre la pauvreté chez les personnes âgées.³ Les enquêtes EU-SILC indiquent que les personnes âgées ayant un revenu inférieur au seuil GRAPA ont effectivement besoin de percevoir une aide financière.⁴

La GRAPA est une prestation sociale qui assure un revenu minimum aux personnes ayant atteint l'âge légal de la pension et ne disposant pas de moyens de subsistance suffisants. Il s'agit d'un régime résiduaire au sein de la sécurité sociale, qui doit permettre au demandeur de mener une existence conforme à la dignité humaine.⁵ Il n'est pas rare qu'une retraite modeste soit complétée par la GRAPA et les bénéficiaires doivent puiser dans leur épargne afin de pouvoir faire face chaque mois à l'ensemble de leurs dépenses.

La GRAPA est accordée sur demande mais, dans certains cas, elle est examinée d'office, notamment à l'approche de l'âge légal de la retraite. Le bénéficiaire de la GRAPA a la possibilité d'introduire une nouvelle demande lorsqu'il estime que sont intervenues des modifications pouvant justifier une majoration de la garantie de revenus.⁶

¹ Loi du 22 mars 2001 instituant la garantie de revenus aux personnes âgées, publiée au *Moniteur belge* du 29 mars 2001.

² Projet de loi instituant la garantie de revenus aux personnes âgées, *Doc. parl. Sénat*, 2000-2001, n° 2-636/3, p. 3 et suivantes.

³ Service de médiation pour les pensions, Rapport annuel 2015, p. 34-35.

⁴ J. Schols, H. Peeters en S. Laenen, *Non-take-up de la garantie de revenus aux personnes âgées: une étude qualitative sur les visions et les expériences du personnel concerné par l'octroi et/ou la politique relative à la prestation*, RBSS 2017/4, p. 552.

⁵ Art. 23 de la Constitution.

⁶ Art. 5 de la loi sur la GRAPA.

Bestaansmiddelenonderzoek en ongelijke behandeling van de IGO-aanvragers

Een kenmerk van de IGO is de uitvoering van een bestaansmiddelenonderzoek om de inkomenssituatie na te gaan. Om die bestaansmiddelen te kennen, voert de Federale Pensioendienst (hierna: FPD) een bestaansmiddelenonderzoek uit.⁷

De staat van behoeftigheid van de betrokkene wordt immers bepaald door die bestaansmiddelen.⁸

Daarbij wordt onderzocht over hoeveel eigen financiële middelen de aanvrager beschikt. Alle bestaansmiddelen en pensioenen, van welke aard of oorsprong ook, waarover de betrokkene (of eventueel de echtgenoot of de wettelijk samenwonende met wie die dezelfde hoofdverblijfplaats deelt) beschik(t)(ken), komen in aanmerking voor de berekening van de IGO.

Specifiek voor onroerende en roerende goederen wordt een inkomen in rekening gebracht wanneer de aanvrager of de personen met wie hij dezelfde hoofdverblijfplaats deelt, deze goederen om niet of onder bezwarende titel hebben afgestaan in de loop van de tien jaren die voorafgaan aan de datum waarop de aanvraag uitwerking heeft. Deze bepaling heeft tot doel de financiële nalatigheid, en zelfs de bedrieglijke handelingen, van de aanvrager in de loop van de tien jaren die aan de aanvraag om bijstand voorafgaan, te vermijden.⁹

In het bestaansmiddelenonderzoek gebeurt een controle van de onroerende en de roerende goederen en roerende kapitalen en afstanden ervan.¹⁰ De FPD bezorgt daartoe een inlichtingenfiche die moet worden ingevuld door de potentiële gerechtigde en zijn echtgeno(o)t(e) of wettelijk samenwonende partner.

Voor de onroerende goederen vraagt de FPD bijkomende informatie op bij de Federale Overheidsdienst Financiën.¹¹ Deze informatie moet aantonen of de IGO-aanvrager mogelijks geregistreerde afstanden, schenkingen, verkopen heeft gedaan of daarvan begunstigde is geweest gedurende tien jaar voorafgaand aan de gevraagde ingangsdatum van de IGO.

Examen des ressources et inégalité de traitement entre les demandeurs de la GRAPA

L'une des caractéristiques de la GRAPA est qu'elle est soumise à un examen des ressources en vue de déterminer la situation de l'intéressé en matière de revenus. Afin de connaître ces ressources, le Service fédéral des Pensions (ci-après: SFP) procède à cet examen.⁷

L'état de nécessité de l'intéressé est, en effet, déterminé par ces ressources.⁸

Dans ce cadre, le SFP examine le montant des moyens financiers propres dont dispose le demandeur. Toutes les ressources et pensions, de quelque nature qu'elles soient, dont dispose l'intéressé (ou éventuellement le conjoint ou le cohabitant légal avec lequel il partage la même résidence principale), sont prises en considération pour le calcul de la GRAPA.

En ce qui concerne spécifiquement les biens immobiliers et mobiliers, il est porté en compte un revenu à titre de ressources lorsque le demandeur ou les personnes avec qui il partage la même résidence principale ont cédé à titre gratuit ou à titre onéreux ces biens au cours des dix années qui précèdent la date à laquelle la demande produit ses effets. Cette disposition vise à éviter la négligence financière, voire les manœuvres frauduleuses, du demandeur au cours des dix années précédant la demande d'assistance.⁹

Dans le cadre de l'examen des ressources, il est procédé à un contrôle des biens immobiliers et mobiliers, des capitaux mobiliers ainsi que des cessions de ces biens et capitaux.¹⁰ Le SFP remet à cet effet une fiche de renseignements que doivent compléter le bénéficiaire potentiel et son conjoint ou cohabitant légal.

S'agissant des biens immobiliers, le SFP demande des informations complémentaires au Service public fédéral Finances.¹¹ Ces informations doivent indiquer si le demandeur de la GRAPA a réalisé d'éventuelles cessions, donations et ventes enregistrées ou en a été le bénéficiaire au cours des dix années qui précèdent la date de prise de cours demandée de la GRAPA.

⁷ Art. 7, § 1, IGO-wet.

⁸ GwH 26 september 2013, nr. 125/2013, B.5.2.

⁹ Ontwerp van wet houdende sociale en diverse bepalingen, *Parl. St.*, Senaat, 1990-1991, nr. 1374/1, p. 28.

¹⁰ Artikelen 15 en 15/1 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen (hierna: KB-IGO) en artikel 10 van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen.

¹¹ Art. 17 e.v. KB-IGO.

⁷ Art. 7, § 1er, de la loi sur la GRAPA.

⁸ C.C. 26 septembre 2013, n° 125/2013, B.5.2.

⁹ Projet de loi portant des dispositions sociales et diverses, *Doc. parl.*, Sénat, 1990-1991, n° 1374/1, p. 28.

¹⁰ Articles 15 et 15/1 de l'arrêté royal du 23 mai 2001 portant règlement général en matière de garantie de revenus aux personnes âgées (ci-après: AR GRAPA) et article 10 de la loi du 22 mars 2001 instituant la garantie de revenus aux personnes âgées.

¹¹ Art. 17 et suivants de l'AR GRAPA.

Voor het roerend kapitaal hanteert de FPD een bevraging op eer. Het gaat immers om gegevens die de dienst niet kan nagaan. De bevraging op eer kan worden bevestigd met een verklaring op eer dat de aanvrager over geen enkel of beperkt roerend kapitaal beschikt, aan te tonen via bijvoorbeeld een rekeninguittreksel. Er wordt geen rekening gehouden met de fluctuaties in het roerend kapitaal tijdens de tien jaar voorafgaand aan de eerste aanvraag van de IGO.¹²

Wanneer later een herziening van de IGO-uitkering wordt aangevraagd omdat het beschikbare spaargeld (als vorm van roerend kapitaal) verminderd is (omdat het verbruikt is om in de levenskosten te voorzien), beschouwt de FPD deze verlaging door de verleving van het spaargeld als een vrijwillige afstand van roerend kapitaal en wordt daarmee tien jaar aan de hand van een fictief bedrag rekening gehouden in de berekeningsprocedure.

De FPD bepaalt het bedrag van de afstand als het verschil tussen het aangegeven kapitaal tijdens het bestaansmiddelenonderzoek bij de eerste IGO-aanvraag en het aangegeven kapitaal bij de aanvraag tot herziening.

Deze werkwijze vloeit voort uit de toepassing van artikel 10 van de IGO-wet en de artikelen 32 en 33 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen (hierna: IGO-KB).¹³

De FPD hanteert steeds de aanrekeningstermijn van tien jaar, en houdt daarbij geen rekening of de gelden besteed of uitgegeven zijn en de effectieve inkomensituatie intussen is gewijzigd.¹⁴

De volgende voorbeelden tonen de toepassing van deze principes aan:

1. Marc bereikt binnenkort de wettelijke pensioenleeftijd en de FPD start het onderzoek in verband met zijn pensioen op. Hij heeft een beperkt pensioen opgebouwd. Twee jaar voor de wettelijke pensioenleeftijd bezat hij

¹² Vraag nr. 253 van mevrouw Nahima Lanjri van 27 mei 2025 aan de vice-eersteminister en minister van Financiën en Pensioenen, over "Impact verleefd kapitaal op bedrag IGO", Bulletin van Vragen en Antwoorden QRVA 56.018 van 4 juli 2025 en vraag nr. 482 van mevrouw Nahima Lanjri van 25 september 2002 aan de vice-eersteminister en minister van Financiën en Pensioenen, over "Impact verleefd kapitaal op bedrag IGO", Bulletin van Vragen en Antwoorden QRVA 56.029 van 5 november 2025.

¹³ Art. 32-33 KB-IGO.

¹⁴ Verslag van de Ombudsman Pensioenen 2022.

En ce qui concerne le capital mobilier, le SFP recourt à un questionnaire sur l'honneur. Il s'agit en effet de données que le service ne peut pas vérifier. Le questionnaire sur l'honneur peut être confirmé par une déclaration sur l'honneur selon laquelle le demandeur ne dispose pas du moindre capital mobilier ou d'un capital mobilier limité, ce qui peut être démontré, par exemple, au moyen d'un extrait de compte. Il n'est pas tenu compte des fluctuations du capital mobilier au cours des dix années qui précèdent la première demande de GRAPA.¹²

Lorsqu'une révision de la GRAPA est sollicitée ultérieurement en raison d'une diminution de l'épargne disponible (en tant que forme de capital mobilier) (pour la raison que celle-ci a été utilisée pour couvrir les dépenses de la vie quotidienne), le SFP considère cette diminution due à l'utilisation de l'épargne comme une cession volontaire de capitaux mobiliers et il en est tenu compte dans la procédure de calcul pendant 10 ans, sur la base d'un montant fictif.

Le SFP détermine le montant de la cession comme étant la différence entre le capital déclaré lors de l'examen des ressources au moment de la première demande de GRAPA et le capital déclaré lors de la demande de révision.

Cette procédure découle de l'application de l'article 10 de la loi sur la GRAPA et des articles 32 et 33 de l'arrêté royal du 23 mai 2001 portant règlement général en matière de garantie de revenus aux personnes âgées (ci-après: AR GRAPA).¹³

Le SFP applique systématiquement la période d'imputation de dix ans, sans tenir compte de l'utilisation ou de la dépense des fonds ni d'une éventuelle modification, dans l'intervalle, de la situation effective en matière de revenus.¹⁴

Les exemples suivants illustrent l'application de ces principes:

1. L'année précédant sa pension légale, Marc atteindra bientôt l'âge légal de la retraite et le SPF entame les démarches relatives à sa retraite. Il s'est constitué une pension modeste. Deux ans avant l'âge légal de

¹² Question n° 253 de Mme Nahima Lanjri du 27 mai 2025 au vice-premier ministre et ministre des Finances et des Pensions, concernant l'"incidence du capital dépensé sur le montant de la garantie de revenus aux personnes âgées", Bulletin des Questions et Réponses QRVA 56.018 du 4 juillet 2025 et question n° 482 de Mme Nahima Lanjri du 25 septembre 2002 au vice-premier ministre et ministre des Finances et des Pensions, concernant l'"incidence du capital dépensé sur le montant de la garantie de revenus aux personnes âgées", Bulletin des Questions et Réponses QRVA 56.029 du 5 novembre 2025.

¹³ Art. 32-33 de l'AR GRAPA.

¹⁴ Rapport du Service de médiation pour les Pensions 2022.

200.000 euro kapitaal. Er zijn geen geregistreerde schenkingen, afstanden... Hij verleeft de 200.000 euro kapitaal in de loop van de twee jaar voor de wettelijke pensioenleeftijd. Op de wettelijke pensioenleeftijd van 66 jaar wordt de IGO ambtshalve onderzocht.

Omdat Marc op het moment van het ambtshalve onderzoek geen kapitaal (meer) bezit, zal hij een IGO ontvangen.

2. Suzy bouwde als werknemer een laag pensioen op en beschikt over 60.000 euro kapitaal. Ook voor haar zijn er geen schenkingen, afstanden... geregistreerd. Bij het bereiken van de wettelijke pensioenleeftijd wordt de IGO ambtshalve onderzocht.

Tijdens het bestaansmiddelenonderzoek verklaart zij over 40.000 euro te beschikken. Zij is zuinig geweest en heeft in de afgelopen twee jaar voor de wettelijke pensioenleeftijd 20.000 euro verleeft. De FPD houdt rekening met deze 40.000 euro voor de berekening van de IGO.

Na 4 jaar dient Suzy een aanvraag tot herziening van de IGO in. Zij heeft immers via een normale verleving de resterende 40.000 euro opgeleefd. Suzy verwacht dan ook een stijging van haar IGO, omdat zij uitsluitend beschikt over haar laag pensioen.

De FPD beschouwt de 40.000 euro als een afstand van kapitaal en zal dit voor de berekening van de IGO nog eens tien jaar in aanmerking nemen, te rekenen vanaf de datum van herziening IGO. Indien Suzy kan aantonen dat zij reeds op een eerdere datum niet meer beschikte over de volledige 40.000 euro, zal de FPD de termijn van tien jaar voor dit specifieke bedrag opschuiven naar het verleden. Hoewel Suzy dus niet meer beschikt over die 40.000 euro, houdt de FPD er wel nog rekening mee.

3. Wim bouwde als werknemer een laag pensioen op en beschikt over 20.000 euro kapitaal. Op de wettelijke leeftijd wordt de IGO ambtshalve onderzocht. Wim verzaakt aan het recht op zijn IGO omdat hij geen beroep wil doen op de uitkering.

Na vier jaar dient hij toch een aanvraag tot herziening van de IGO in. Op dat moment heeft hij zijn kapitaal van 20.000 euro volledig verleeft. Omdat Wim op het moment van het onderzoek geen kapitaal (meer) bezit, zal hij een IGO ontvangen, waarbij voor de berekening van de hoogte van het bedrag geen roerende middelen worden weerhouden.

la pension, il disposait d'un capital de 200.000 euros. Aucune donation, cession, etc. n'a été enregistrée. Il dépense ce capital de 200.000 euros au cours des deux années précédant l'âge légal de la pension. À l'âge légal de la pension, soit 66 ans, la GRAPA fait l'objet d'un examen d'office.

Étant donné que Marc ne possède (plus) aucun capital au moment de l'examen d'office, il bénéficiera de la GRAPA.

2. En tant que salariée, Suzy s'est constitué une faible pension et dispose d'un capital de 60.000 euros. Pour elle non plus, aucune donation, cession, etc. n'a été enregistrée. À l'âge légal de la pension, la GRAPA fait l'objet d'un examen d'office.

Lors de l'enquête sur les ressources, elle déclare disposer de 40.000 euros. Elle a été économe et a dépensé 20.000 euros au cours des deux dernières années précédant l'âge légal de la retraite. Le SFP tient compte de ces 40.000 euros pour le calcul de la GRAPA.

Au bout de quatre ans, Suzy introduit une demande de révision de la GRAPA. Elle a en effet épuisé les 40.000 euros restants en effectuant des dépenses normales. Suzy s'attend donc à une augmentation de sa GRAPA, car elle ne dispose plus que de sa faible pension.

Le SFP considère ces 40.000 euros comme une cession de capital et en tiendra compte pendant encore dix ans pour le calcul de la GRAPA, à compter de la date de révision de la GRAPA. Si Suzy peut prouver qu'elle ne disposait déjà plus de la totalité des 40.000 euros à une date antérieure, le SFP fixera à une date antérieure le point de départ de la période de dix ans applicable à ce montant spécifique. Ainsi, bien que Suzy ne dispose plus de ces 40.000 euros, le SFP en tient tout de même compte.

3. Wim s'est constitué une faible pension en tant que salarié et dispose d'un capital de 20.000 euros. À l'âge légal de la pension, la GRAPA fait l'objet d'un examen d'office. Wim renonce à son droit à la GRAPA car il ne souhaite pas bénéficier de l'allocation.

Au bout de quatre ans, il introduit tout de même une demande de révision de la GRAPA. À ce moment, il a entièrement dépensé son capital de 20.000 euros. Comme Wim ne dispose plus d'aucun capital au moment de l'examen, il bénéficiera de la GRAPA, dans le cadre duquel aucun actif mobilier n'est pris en compte pour le calcul du montant de la pension.

Verleefd kapitaal als persoonlijke schuld

Deze werkwijze leidt ertoe dat de doelgroep van de aanvragers van een herziening van de IGO tweemaal wordt geraakt. Een eerste keer omdat ze spaargelden en/of andere kapitalen moeten aanspreken als maandelijkse aanvulling bij de IGO en een tweede keer bij de herziening van de IGO. Op dat moment leidt de kwalificatie van het verleven van deze middelen als vrijwillige afstand tot een verlaging (of in bepaalde gevallen een volledig verlies) van de IGO-uitkering.

Dat strookt niet met de doelstelling van de IGO om armoede bij ouderen te bestrijden, juist op momenten dat de extra financiële hulp nodig is omdat kapitalen verleefd zijn door dagelijkse uitgaven zoals huishoud-, woon- en medische kosten.

Met dit wetsvoorstel zetten wij het begrip “verleefd kapitaal” op gelijke voet met de “persoonlijke schuld” die van het bedrag van de afstand mag worden afgetrokken onder bezwarende titel van roerende of onroerende goederen. Het gaat in dit geval niet om situaties waarbij IGO-aanvragers zich vrijwillig in een pseudotoestand van behoeftegelegenheid plaatsen om een IGO te kunnen genieten. Zo weerspiegelen de wettelijke bepalingen de bedoeling van de wetgever om in dergelijke gevallen rekening te houden met een “normaal” gebruik van de gespaarde kapitalen.

Wanneer het persoonlijk inkomen immers ontoereikend is om in het essentiële levensonderhoud te voorzien, zal men schulden opbouwen. Schulden die op een later moment zullen moeten worden afgelost. Door evenwel gebruik te maken van het eigen kapitaal, lost men deze “schuld” met eigen middelen af. De schulden zijn ook aangegaan vóór de afstand (verleving), gezien we hier immers spreken over de afbetaling van contracten (huurgeld, nutsvoorzieningen, verzekeringen) of grotere kosten voor bijvoorbeeld de herstelling van het dak van de woning.

Zo komt dit wetsvoorstel tegemoet aan de vandaag bestaande dubbele discrepantie. Enerzijds tussen roerend kapitaal en onroerende goederen, waarvoor een abattement geldt zodat elk jaar een vermindering van het in aanmerking te nemen bedrag wordt toegepast. Anderzijds tussen een eerste aanvraag tot de toekenning van een IGO en de herzieningsaanvraag, waarbij de FPD bij een tweede aanvraag teruggrijpt naar de gegevens van het roerend kapitaal gemeld bij de eerste aanvraag.

Assimilation du capital dépensé à une dette personnelle

Cette méthode pénalise doublement le groupe cible des demandeurs d'une révision de la GRAPA: d'abord parce qu'ils doivent puiser dans leur épargne et/ou recourir à d'autres capitaux pour compléter chaque mois leur GRAPA, et ensuite lors de la révision de la GRAPA. À ce moment-là, le fait que l'utilisation de ces moyens financiers soit qualifiée de cession volontaire entraîne une réduction de la GRAPA (voire, dans certains cas, une exclusion complète du bénéfice de celle-ci).

Ce résultat va à l'encontre de l'objectif de la GRAPA, qui consiste à lutter contre la pauvreté chez les personnes âgées, précisément lorsque l'aide financière supplémentaire est nécessaire parce que des capitaux ont été dépensés pour faire face aux dépenses quotidiennes, telles que les frais de ménage, de logement et de santé.

La présente proposition de loi vise à assimiler la notion de “capital dépensé” à la notion de “dette personnelle”, qui peut être déduite de la valeur vénale des biens mobiliers ou immobiliers cédés à titre onéreux. Il ne s'agit pas en l'espèce de situations dans lesquelles des demandeurs de la GRAPA se placent volontairement dans un état de pseudo-indigence afin de pouvoir bénéficier d'une GRAPA. Ainsi, les dispositions légales reflètent l'intention du législateur de tenir compte, dans ces cas, d'une utilisation “normale” des capitaux épargnés.

En effet, l'insuffisance de revenus personnels pour subvenir à leurs besoins essentiels amène les personnes concernées à s'endetter. Les dettes contractées devront être remboursées ultérieurement. Or, en recourant à leurs capitaux personnels, ces personnes remboursent ces “dettes” avec leurs propres moyens. Ces dettes ont également été contractées avant la cession (dépense), dès lors qu'il s'agit en l'espèce du règlement d'obligations contractuelles (loyer, services d'utilité publique, assurances) ou de dépenses plus importantes, par exemple la réparation de la toiture du logement.

La présente proposition de loi remédie ainsi à la double discordance qui existe aujourd'hui. D'une part, entre le capital mobilier et les biens immobiliers, pour lesquels un abattement est appliqué de manière à réduire chaque année le montant à prendre en compte. D'autre part, entre une première demande d'octroi de la GRAPA et la demande de révision, le SFP se fondant, lors d'une deuxième demande, sur les données relatives au capital mobilier communiquées lors de la première demande.

Bewijslast

De Federale Pensioendienst laat niet toe dat de IGO-gerechtigde het tegenbewijs mag leveren dat er geen sprake is van enige afstand en dat het kapitaal normaal is verleefd.

Met dit wetsvoorstel werken wij een specifiek bewijsregime uit voor deze situaties. Wanneer de FPD de aanrekening wenst toe te passen, dragen zij de bewijslast dat het kapitaal niet normaal is verleefd. Om dit bewijs bij te brengen, zijn er voor ons verschillende bronnen mogelijk.

De FPD kan zich beroepen op het centraal aanspreekpunt van rekeningen en financiële contracten (hierna: CAP) waarin informatie over de in België bestaande rekeningen en financiële contracten wordt verzameld. De FPD krijgt de hoedanigheid van de informatiegerechtigde in de zin van de wetgeving op het CAP.¹⁵ Het onderzoeken en desgevallend toekennen van een IGO is een opdracht van algemeen belang. Via deze weg wordt inzicht verworven in bestaande rekeningen en financiële contracten en in de buitenlandse rekeningen van Belgische rijksinwoners. Op deze manier kunnen rekeningstanden op verschillende momenten in de tijd met elkaar worden vergeleken.

De toegang die aan de FPD wordt verleend tot informatie van het CAP betekent een inmenging in het recht op de eerbiediging van het privéleven van de betrokkenen, zoals gewaarborgd door artikel 22 van de Grondwet en artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Het gaat immers om persoonlijke financiële informatie. Het gaat hier echter om een minimale gegevensverwerking die in overeenstemming is met de Algemene Verordening Gegevensbescherming.¹⁶ De toegang tot het CAP wordt beperkt tot de dossierbeheerder van het individuele IGO-dossier.

De referentiebudgetten kunnen leidend zijn, aangezien die de maatstaf vormen voor het bedrag dat minimaal nodig is om volwaardig aan de samenleving te participeren, rekening houdend met uitgaven voor voeding,

¹⁵ Wet 8 juli 2018 houdende organisatie van een centraal aanspreekpunt van rekeningen en financiële contracten en tot uitbreiding van de toegang tot het centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht, collectieve schuldenregeling en protest, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 16 juli 2018.

¹⁶ Artikel 5, lid 1, c), van de Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 “betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)” bepaalt dat de verwerking van persoonsgegevens toereikend, ter zake dienend en beperkt moet zijn tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor de gegevens worden verwerkt.

Charge de la preuve

Le Service fédéral des Pensions ne permet pas au bénéficiaire de la GRAPA d'apporter la preuve contraire, à savoir qu'il n'est pas question d'une quelconque cession et que le capital a été dépensé normalement.

Au travers de la présente proposition de loi, nous élaborons un régime de preuve dédié à ce type de situation. Lorsque le SFP souhaite appliquer l'imputation, c'est à lui qu'incombe la charge de prouver que le capital n'a pas été dépensé normalement. Nous considérons que cette preuve peut être apportée à partir de plusieurs sources.

Le SFP peut s'adresser au point de contact central des comptes et contrats financiers (ci-après: PCC), qui rassemble des informations sur les comptes et contrats financiers existant en Belgique. Le SFP reçoit la qualité de “personne habilitée à recevoir l'information” au sens de la législation organisant le PCC.¹⁵ L'examen et, le cas échéant, l'octroi de la GRAPA constituent une mission d'intérêt général. Ce canal permet de prendre connaissance des comptes et contrats financiers existants, ainsi que des comptes étrangers des habitants du Royaume. Il permet également de comparer les soldes des comptes à différents moments dans le temps.

Or, le fait d'accorder au SFP l'accès aux informations du PCC constitue une ingérence dans l'exercice du droit des intéressés au respect de leur vie privée tel que garanti par l'article 22 de la Constitution et par l'article 8 de la Convention européenne des droits de l'homme, dès lors qu'il s'agit d'informations financières à caractère personnel. En l'espèce, il s'agit toutefois d'un traitement de données limité au strict nécessaire, conforme au Règlement général sur la protection des données.¹⁶ L'accès au PCC est limité au gestionnaire en charge du dossier GRAPA individuel.

Les budgets de référence peuvent servir de base, car ils constituent la norme indicative pour estimer le budget minimal nécessaire pour participer pleinement à la société, en tenant compte des dépenses liées à

¹⁵ Loi du 8 juillet 2018 portant organisation d'un point de contact central des comptes et contrats financiers et portant extension de l'accès au fichier central des avis de saisie, de délégation, de cession, de règlement collectif de dettes et de protêt, publiée au *Moniteur belge* du 16 juillet 2018.

¹⁶ L'article 5, paragraphe 1, point c), du Règlement (UE) 2016/679 du Parlement européen et du Conseil du 27 avril 2016 “relatif à la protection des personnes physiques à l'égard du traitement des données à caractère personnel et à la libre circulation de ces données, et abrogeant la directive 95/46/CE (règlement général sur la protection des données)” dispose que les données à caractère personnel doivent être adéquates, pertinentes et limitées à ce qui est nécessaire au regard des finalités pour lesquelles elles sont traitées.

kleding, huisvesting of ontspanning. Voor het typegezin “gepensioneerd” in een situatie van private huisvesting wordt voor Vlaanderen een referentiebudget voorzien van 2127 euro, voor Brussel 2181 euro en voor Wallonië 1965 euro.¹⁷ Op basis daarvan kan de FPD over een periode een normaal verleefd kapitaal begroten. De korven van de referentiebudgetten bevatten geen onvoorziene uitgaven zoals uitzonderlijke medische kosten of een uitzonderlijke herstelling aan de eigen woning.

Het normaal maximaal te verleven kapitaal kan ook in een concrete situatie worden berekend door het verschil te nemen van het maximale IGO-bedrag als alleenstaande: 1611,96 euro per maand (bedrag op 1 maart 2026) en het effectieve pensioenbedrag. Stel dat het pensioenbedrag 700 euro bedraagt, dan is het maximaal maandelijks te verleven bedrag: 911,96 euro.

In het voorbeeld van Suzy zou dit betekenen dat er haar over de periode van vier jaar een verleving van 43.774,08 euro ($911,96 \times 12 \times 4$) wordt toegestaan. Hierdoor zou bij een herziening na vier jaar uitsluitend rekening worden gehouden met het inkomen waarover ze effectief beschikt (namelijk haar pensioen), terwijl ze binnen het huidige systeem nog tien jaar een bedrag van 40.000 euro meesleept waarover ze niet kan beschikken.

Deze bewijslastregeling ligt in lijn met de rechtspraak die oordeelt dat “een en ander niet verhindert dat de eisende partij het tegenbewijs mag leveren dat er geen sprake is van enige afstand. Het is dus aan de eisende partij om het bewijs te leveren van deze omstandigheden... en dit aan de hand van concrete stukken”.¹⁸ Ook de Raad van State is van oordeel dat de toepassing van de aanrekeningsregel zonder dat er rekening wordt gehouden met de omstandigheden die hebben geleid tot de afstand van de goederen verder gaat dan hetgeen nodig is om misbruiken of een onterechte toekenning van de IGO-uitkering te voorkomen en op een gespannen voet staat met het grondwettelijk beginsel van de gelijkheid en niet-discriminatie.¹⁹

l'alimentation, à l'habillement, au logement ou aux loisirs. Pour le “ménage pensionné” moyen occupant un logement privé, le budget de référence est fixé à 2127 euros en Flandre, à 2181 euros à Bruxelles et à 1965 euros en Wallonie.¹⁷ Sur cette base, le SFP peut réaliser une estimation du capital normalement dépensé sur une période donnée. Les paniers des budgets de référence ne comprennent pas les dépenses imprévues, telles que les frais médicaux exceptionnels ou une réparation exceptionnelle du logement.

Un autre moyen de déterminer le montant maximal du capital pouvant être considéré comme normalement dépensé dans une situation concrète consiste à calculer la différence entre le montant maximal de la GRAPA pour une personne isolée – 1611,96 euros par mois (montant au 1er mars 2026) – et le montant effectif de la pension. Si ce dernier s'élève à 700 euros, le montant maximal de dépenses mensuelles sera de 911,96 euros.

En conséquence, dans l'exemple précité, Suzy serait autorisée à consentir des dépenses de 43.774,08 euros ($911,96 \times 12 \times 4$) au cours de la période de quatre ans. La révision qui interviendrait ensuite prendrait donc uniquement en compte ses revenus effectifs (à savoir sa pension), alors que, dans le système actuel, le montant de 40.000 euros, dont elle ne dispose plus, continue à être pris en compte pendant dix ans.

Ce régime de preuve est conforme à la jurisprudence selon laquelle “la partie demanderesse n'est nullement privée de la possibilité de démontrer l'absence de cession. Il appartient donc à la partie demanderesse d'apporter la preuve de ces circonstances... et ce, au moyen d'éléments concrets” (traduction).¹⁸ Le Conseil d'État estime également que, lorsqu'elle est appliquée sans tenir compte des circonstances ayant conduit à la cession des biens, la règle d'imputation va au-delà de ce qui est nécessaire pour empêcher les abus ou l'octroi indu de la GRAPA et est en conflit avec le principe constitutionnel d'égalité et de non-discrimination.¹⁹

¹⁷ REMI/REDI, maandbedrag voor het vierde kwartaal van 2025, Referentiebudgetten – REMI-REDI.

¹⁸ Arbrb. Gent (afd. Oudenaarde), 2 augustus 2022.

¹⁹ Advies Raad van State bij het voorontwerp van wet tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen, L30.320/1/V van 31 augustus 2000.

¹⁷ REMI/REDI, montants mensuels pour le 4e trimestre de 2025, Budgets de référence – REMI-REDI.

¹⁸ Trib. Travail Gand (division d'Audenarde), 2 août 2022.

¹⁹ Avis du Conseil d'État sur un avant-projet de loi “instituant la garantie de ressources aux personnes âgées”, L30.320/1/V du 31 août 2000.

TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 2

In artikel 33 van het KB-IGO wordt een tweede lid toegevoegd dat de notie van normaal verbruikt kapitaal opneemt en op dezelfde manier wordt behandeld als een persoonlijke schuld.

Op die manier wordt het verleefd kapitaal, ten gevolge van normale uitgaven in het dagelijks leven, afgetrokken van de verkoopwaarde van de afgestane goederen op het ogenblik van de afstand.

Art. 3

In artikel 15 van het KB-IGO wordt een tweede lid toegevoegd teneinde de FPD, beperkt tot het individuele dossierbeheer van het IGO-dossier, toegang te geven tot het Centraal Aanspreekpunt gehouden door de Nationale Bank van België overeenkomstig de wet van 8 juli 2018 houdende organisatie van een centraal aanspreekpunt van rekeningen en financiële contracten en tot uitbreiding van de toegang tot het centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht, collectieve schuldenregeling en protest.

Deze wijziging kadert in de bewijslast die dit voorstel voorziet voor de FPD om aan te tonen dat kapitaal niet normaal is verleefd in het kader van het bestaansmiddelenonderzoek.

Om de FPD daarbij te ondersteunen, wordt in een reglementair kader voorzien om bijkomende informatie op te vragen bij het Centraal Aanspreekpunt.

Art. 4

In dit artikel wordt de datum van inwerkingtreding vastgesteld: deze wet is van toepassing op de beslissingen genomen vanaf de dag van de bekendmaking van deze wet in het *Belgisch Staatsblad*.

Nahima Lanjri (cd&v)

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2

L'article 33 de l'AR GRAPA est complété par un alinéa 2 qui y intègre la notion de capital normalement dépensé et qui assimile celui-ci à une dette personnelle.

En conséquence, le capital dépensé pour couvrir des dépenses normales de la vie quotidienne sera déduit de la valeur vénale des biens cédés au moment de la cession.

Art. 3

L'article 15 de l'AR GRAPA est complété par un alinéa 2 visant à permettre au SFP, dans les limites de la gestion individuelle du dossier GRAPA, d'accéder au point de contact central tenu par la Banque nationale de Belgique conformément à la loi du 8 juillet 2018 portant organisation d'un point de contact central des comptes et contrats financiers et portant extension de l'accès au fichier central des avis de saisie, de délégation, de cession, de règlement collectif de dettes et de protêt.

Cette modification s'inscrit dans le cadre du régime de preuve, prévu par la présente proposition, qui impose au SFP de démontrer, dans le cadre de l'examen des ressources, que le capital n'a pas été dépensé normalement.

Afin de soutenir le SFP dans cette tâche, un cadre réglementaire est prévu afin de lui permettre de demander des informations complémentaires au point de contact central.

Art. 4

Cet article fixe la date de l'entrée en vigueur: la loi sera applicable aux décisions prises à partir du jour de sa publication au *Moniteur belge*.

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 33 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen, laatstelijk gewijzigd bij koninklijk besluit van 7 februari 2014, wordt aangevuld met een tweede lid, luidende:

“Met de persoonlijke schulden worden gelijkgesteld: de roerende kapitalen die door de aanvrager en/of de echtgenoot of de wettelijk samenwonende die met hem dezelfde hoofdverblijfplaats deelt, normaal zijn verbruikt.”

Art. 3

Artikel 15/1 van hetzelfde koninklijk besluit wordt aangevuld met vijf leden, luidende:

“In het kader van het bestaansmiddelenonderzoek kan de Dienst, op specifiek verzoek, het Centraal Aanspreekpunt gehouden door de Nationale Bank van België overeenkomstig de wet van 8 juli 2018 houdende organisatie van een centraal aanspreekpunt van rekeningen en financiële contracten en tot uitbreiding van de toegang tot het centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht, collectieve schuldenregeling en protest, informatie opvragen.

De Dienst kan deze informatie uitsluitend opvragen met het oog op de volgende doeleinden:

a. het controleren van de correctheid en de volledigheid van de bestaansmiddelen die aan de Dienst worden meegedeeld in het kader van het bestaansmiddelenonderzoek door de aanvrager evenals door de echtgenoot of de wettelijk samenwonende met wie hij dezelfde hoofdverblijfplaats deelt;

b. de vaststelling van het bestaan van het roerend vermogen of het inkomen van de aanvrager evenals van de echtgenoot of de wettelijk samenwonende met wie hij dezelfde hoofdverblijfplaats deelt, met het oog op berekening van het bedrag van de inkomensgarantie voor ouderen;

PROPOSITION DE LOI**Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

Art. 2

L'article 33 de l'arrêté royal du 23 mai 2001 portant règlement général en matière de garantie de revenus aux personnes âgées, modifié en dernier lieu par l'arrêté royal du 7 février 2014, est complété par un alinéa 2 rédigé comme suit:

“Sont assimilés aux dettes personnelles: les capitaux mobiliers normalement dépensés par le demandeur et/ou le conjoint ou le cohabitant légal avec qui il partage la même résidence principale.”

Art. 3

L'article 15/1 du même arrêté royal est complété par cinq alinéas rédigés comme suit:

“Dans le cadre de l'enquête sur les ressources, le Service peut, sur demande spécifique, solliciter des informations auprès du point de contact central tenu par la Banque nationale de Belgique conformément à la loi du 8 juillet 2018 portant organisation d'un point de contact central des comptes et contrats financiers et portant extension de l'accès au fichier central des avis de saisie, de délégation, de cession, de règlement collectif de dettes et de protêt.

Le Service ne peut solliciter ces informations qu'aux fins suivantes:

a. contrôler l'exactitude et l'exhaustivité des ressources communiquées au Service, dans le cadre de l'enquête sur les ressources, par le demandeur ainsi que par le conjoint ou le cohabitant légal avec qui il partage la même résidence principale;

b. constater l'existence du patrimoine mobilier ou des revenus du demandeur ainsi que du conjoint ou du cohabitant légal avec qui il partage la même résidence principale, en vue du calcul du montant de la garantie de revenus aux personnes âgées.

De Dienst kan deze informatie uitsluitend opvragen voor de personen bedoeld in artikel 15, § 1, met name: de aanvrager en de echtgenoot of de wettelijk samenwonende met wie die dezelfde hoofdverblijfplaats deelt.

Met het oog op de doeleinden bedoeld in het tweede lid, a) en b), kan de Dienst de informatie opvragen waarover het Centraal Aanspreekpunt beschikt als bedoeld in artikel 4, eerste lid, 1°, 2°, en 3°, a), b), c), d), e), f), g), h), i), en j) van de wet van 8 juli 2018 houdende organisatie van een centraal aanspreekpunt van rekeningen en financiële contracten en tot uitbreiding van de toegang tot het centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht, collectieve schuldenregeling en protest.

De Dienst mag de aangeleverde informatie gedurende maximaal twee jaar bewaren.”

Art. 4

Deze wet is van toepassing op de beslissingen genomen vanaf de dag van de bekendmaking van deze wet in het *Belgisch Staatsblad*.

17 juli 2026

Nahima Lanjri (cd&v)

Le Service peut uniquement solliciter ces informations au sujet des personnes visées à l'article 15, § 1er, à savoir: le demandeur et le conjoint ou le cohabitant légal avec qui il partage la même résidence principale.

Aux fins visées à l'alinéa 2, a) et b), le Service peut solliciter les informations dont dispose le point de contact central telles que visées à l'article 4, alinéa 1er, 1°, 2° et 3°, a), b), c), d), e), f), g), h), i) et j) de la loi du 8 juillet 2018 portant organisation d'un point de contact central des comptes et contrats financiers et portant extension de l'accès au fichier central des avis de saisie, de délégation, de cession, de règlement collectif de dettes et de protêt.

Le Service peut conserver les informations fournies pendant une durée maximale de deux ans.”

Art. 4

La présente loi s'applique aux décisions prises à partir du jour de sa publication au *Moniteur belge*.

17 juillet 2026